

Залюбовська С. С.,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри менеджменту, маркетингу та публічного управління

Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

УМОВИ ДОСЯГНЕННЯ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ В ПЕРІОД ВІЙНИ

Стан національної економіки, за якого реалізуються процеси економічного зростання, повної зайнятості працездатного населення, рівня інфляції та позиції держави на міжнародній арені – це і є макроекономічна стабільність. Однак, така умова не діє в період війни. Економіка воєнного періоду може бути надійним тилом для успішних бойових дій тільки у разі правильного до неї ставлення, а саме стимулювання її розвитку, а не політики «закручування гайок» – підвищення податків і тарифів, посилення адміністративного регулювання та ін. Для забезпечення макроекономічної стабільності та підтримки активної діяльності важливими є пільгові кредити, держзамовлення, зменшення податків, а також спрощення законодавства, митних процедур та імпорту.

Досягнення макроекономічної стабільності є необхідним базисом для економічного зростання та забезпечення стійкості перед загрозами. Держава в період військового часу не зможе ані наздогнати за рівнем розвитку сусідів, ані опиратися зовнішнім ворогам та витримувати економічні шторми, ані забезпечувати добробут громадян. І щоб досягти цієї стабільності необхідна рівновага ефективного функціонування фінансового сектору національної економіки, тобто усіх його інституцій, без чого неможливо забезпечити поступ економіки, цінову стабільність, зайнятість населення. А стійкий розвиток та функціонування фінансового сектору виступає визначальним чинником макроекономічної стабільності. Крім того, населення суттєво скоротило витрати на непершочергові товари та послуги. Кілька мільйонів українців, переважно жінок з дітьми, виїхали за кордон. Як наслідок, зменшився споживчий попит на товари та послуги загалом.

Багато науковців присвятили свої дослідження досягненню макроекономічної стабільності в період війни та впровадженню заходів стабілізаційного характеру з використанням інструментів фінансового регулювання.

Як показав аналіз сучасних тенденцій та пошук шляхів подолання наслідків кризових явищ і забезпечення фінансової стабільності в період військових дій здійснюється зазвичай на вдосконаленні регуляторних процесів на фінансовому ринку, через ВВП, індексу споживчих цін, встановлення фіксованого курсу гривні та регулювання рівня державного боргу.

Встановлення фіксованого курсу гривні Національним банком України запобігає паніці та тримає інфляцію під контролем, що, також забезпечує стабільну роботу банків і системи безготівкових розрахунків. Такі заходи пом'якшують негативний вплив війни. Втім, вони не можуть врятувати економіку від стрімкого падіння.

І як видно з рис. 1 [1], унаслідок війни економіка країни скоротилась на третину, але в наступні роки, згідно прогнозних розрахунків НБУ, рівень ВВП зросте до 5-6%, за підтримки західних інвесторів.

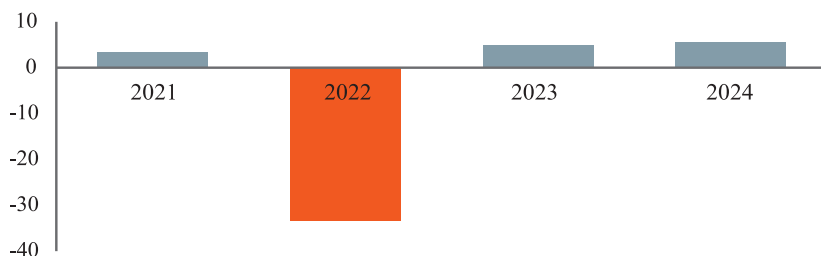

Рис. 1. Темпи зростання ВВП

Джерело: 1.

Також слід зауважити, що бізнес і звичайні українці помалу відходять від першого шоку та пристосовуються до діяльності в умовах війни. Підприємства вже почали відновлювати виробництво, а також подекуди запускають нові проєкти. Аграрії, попри усі складнощі, вдало провели жнива. З кожним місяцем зростають і поставки української продукції за кордон. Частина людей, що виїздили на початку війни, повернулися в Україну. Все це поживає внутрішній попит, що є доброю ознакою для економіки.

У січні 2023 року міжнародні резерви Національного банку України зросли ще на 1,4 млрд. доларів США (5% м/м) до 29,9 млрд. дол. США. Це було забезпечено надходженням понад 4 млрд. дол. США зовнішнього фінансування. Отже, зовнішніх надходжень із запасом вистачає на покриття негативного сальдо валютного ринку, сформованого дефіцитом зовнішньої торгівлі (відповідні інтервенції НБУ в січні становили трохи більше як 3 млрд. доларів США). У січні Індекс споживчих цін (ІСЦ) збільшився на 0,8% м/м. Сезонне зростання цін на овочі в січні було врівноважене сезонним зниженням цін на одяг і взуття. До того ж відчувається дезінфляційний вплив охолодження цін на нафтопродукти. Динаміка ІСЦ у річному вимірі помітно сповільнилася: із 26,6% у грудні до 26% у січні. Це перший випадок помітного сповільнення інфляції за 13 місяців. Навесні 2023 року варто очікувати ще більш суттєвого спаду темпів інфляції через випадіння з річного показника зміни цін інфляційного шоку, що супроводжував військове втор-

гнення 2022 року. В умовах утримання від перегляду адміністративно регульованих тарифів для домогосподарств скорочення темпів інфляції до менш як 20% стає реальною та близькою перспективою [2].

Так, згідно даних Державної служби статистики України, інфляція на споживчому ринку в лютому 2023 року порівняно із січнем 2023 року становила 0,7%, з початку року – 1,5%. Базова інфляція в лютому 2023 року порівняно із січнем 2023 року становила 0,5%, з початку року – 1,2% (Рис. 2) [3].

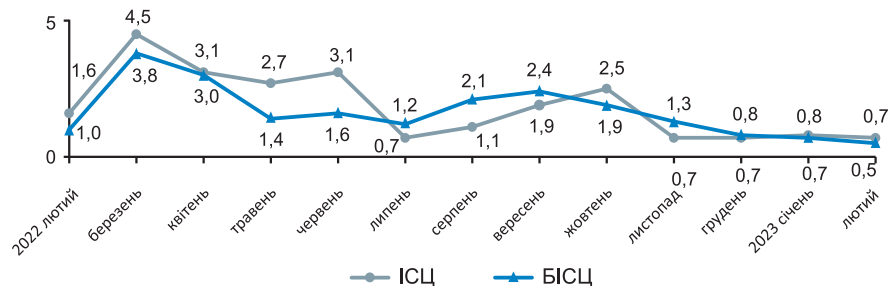

Рис. 2. Зміни цін у % до попереднього місяця

Джерело: 3.

Але не треба забувати, що Державний борг значно зріс і становить приблизно 85% ВВП. На тлі високого дефіциту військового бюджету та інших чинників державний борг України в 2022 році зріс на 1,4 трлн.грн. (52%) – до 4,1 трлн. грн. За нашими оцінками, відношення державного боргу до ВВП за 2022 рік збільшилося із 49% до 85%. Для порівняння, у 2016 році відносний обсяг сукупного державного боргу сягав донедавна пікових 81% ВВП. Неминуче зростання державного боргу під час війни було стримано двома чинниками: 1) надходженням частини зовнішнього фінансування у формі грантів замість кредитів; 2) фіксацією обмінного курсу гривні в середині 2022 року [2].

Отже, безкомпромісна боротьба України з агресором триває. Та попри все, розпочато етап перетворення в самодостатню, суб'єктну і непереможну державу, для якої, економічний фронт є не менш важливий, ніж військовий. Тому ми повинні бути солідарними з нашими захисниками та здобувати власні перемоги над гуманітарними та фінансовими викликами.

Список використаних джерел

1. Інфляційний звіт НБУ за липень 2022 року. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/prosto-pro-ekonomiku-za-materialami-inflyatsiynogo-zvitu-za-lipen-2022-roku>

2. Незалежна асоціація банків України. Макроекономічний аналіз. 2023. URL: <https://nabu.ua/ua/makroekonomichniy-analiz-na-13-lyutogo-2023-roku.html>

3. Державна служба статистики України. 2023. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

Заяц Л. В.,

*здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
освітньо-професійна програма*

«Фінанси, банківська справа та страхування»;

Науковий керівник:

Шульга С. В.,

доктор економічних наук, доцент,

професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування,

Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

МЕТОДИ ФІНАНСОВОГО ПЛАНУВАННЯ І ПРОГНОЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Планування діяльності банку є складним аналітичним процесом, який вимагає від фахівця великого досвіду та знань, щоб мати можливість врахувати всі фактори, які впливають на діяльність банку. Необхідність точного визначення майбутньої соціально-економічної та демографічної ситуації в країні, а також динаміки показників діяльності банку обумовлює використання різних методів планування та прогнозування залежно від економічної сутності об'єкта дослідження [1].

Зауважимо, що основна відмінність прогнозу від плану полягає в тому, що прогнозуються показники, якими банк не може управляти в повній мірі: обсяг залучених коштів клієнтів, ризику та дії конкурентів; плануватися ж може те, що повністю перебуває у сфері впливу банку, наприклад, витрати. Проте, специфіка банківської діяльності така, що не лише зовнішні, а й багато внутрішніх факторів розвитку банку залежать від нього повністю: великий вплив мають грошово-кредитна політика центрального банку, виконання ним функцій наглядового органу, довіра населення до банківської системи, валютне регулювання та інші фактори, що і обумовлює широке використання методів прогнозування.

Універсального методу прогнозування діяльності банку не існує через різноманітність змодельованих ситуацій. Економісти на практиці використовують понад 100 методів прогнозування.